

สุชาติ จันทสิริยากร และ วิฑิตพงษ์ ยิ่งยง

ทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว สำนักระบาดวิทยา Surveillance Rapid Response Team (SRRT), Bureau of Epidemiology

✉ meow@health.moph.go.th

สถานการณ์โรคประจำสัปดาห์ที่ 3 ระหว่างวันที่ 15 - 21 มกราคม 2555 สำนักระบาดวิทยาได้รับรายงานและตรวจสอบข้อมูลเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา พบโรคและเหตุการณ์ที่น่าสนใจ ดังนี้

สถานการณ์ภายในประเทศ

1. ผู้ป่วยอหิวาตกโรค 2 ราย ที่ประจวบคีรีขันธ์และภูเก็ต

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้ป่วยหญิงไทย อายุ 29 ปี อาชีพรับจ้าง อยู่หมู่ 8 ตำบลเกาะหลัก อำเภอเมือง เริ่มป่วยวันที่ 2 มกราคม 2555 เวลาประมาณ 22.00 น. ด้วยอาการถ่ายเหลว ปวดท้อง วันรุ่งขึ้น ผู้ป่วยมีอาการปวดมวนท้องมากขึ้นและถ่ายเป็นน้ำมากกว่า 20 ครั้ง จึงไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลประจวบคีรีขันธ์ แพทย์รับไว้รักษาในโรงพยาบาล เพราะเชื้อจากตัวอย่าง Rectal Swab พบเชื้อ *Vibrio cholerae* El Tor Ogawa เชื้อ *Salmonella* group I และเชื้อ *Blastocystis hominis* ผู้ป่วยได้รับยา Doxycycline Buscopan, Domperidone, Simethicone, Omeprazole และ ORS แล้ว อาการดีขึ้น ทีม SRRT ในพื้นที่สอบสวนและควบคุมโรคแล้ว จากการสอบสวนคาดว่าผู้ป่วยน่าจะได้รับเชื้อในวันที่ 2 มกราคม 2555 ซึ่งผู้ป่วยและเพื่อนร่วมงานอีก 5 คนร่วมรับประทานส้มตำปูม้าใส่หอยแมลงภู่วันที่ 3 มกราคม 2555 อาหารกลางวัน หลังจากนั้นประมาณ 10 ชั่วโมง ผู้ป่วยรายนี้เริ่มมีอาการปวดท้องและถ่ายเหลว วันที่ 4 มกราคม 2555 เวลา 2.00 น. เพื่อนคนหนึ่งซึ่งร่วมรับประทานส้มตำดังกล่าวเริ่มถ่ายเป็นน้ำ ไปรับการรักษาที่แผนกผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลประจวบคีรีขันธ์ ตรวจไม่พบเชื้อก่อโรคในตัวอย่างอุจจาระ ส่วนเพื่อนที่เหลืออีก 4 คน ไม่มีอาการผิดปกติ และผลการเพาะเชื้อจากตัวอย่างอุจจาระให้ผลลบทั้ง 4 คน อยู่ระหว่างรอผลการตรวจตัวอย่างน้ำดื่มและน้ำใช้ที่เก็บจากบ้านผู้ป่วย โดยน้ำดื่มเป็นน้ำบรรจุกลลอนที่วางขายทั่วไป ส่วนน้ำใช้เป็นน้ำประปาหมู่บ้านที่ไม่ได้ผ่านการปรับปรุงคุณภาพน้ำและน้ำมีลักษณะค่อนข้างขุ่น ในบ้านพักผู้ป่วยค่อนข้างสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่พบผู้ป่วยเพิ่มเติมในชุมชน ไม่มีผู้ป่วยด้วยอาการอุจจาระร่วงอย่างแรงหรือสงสัยป่วยด้วยอหิวาตกโรคเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลประจวบคีรีขันธ์มากผิดปกติ พร้อมนี้ได้ให้สุขศึกษาแก่ผู้ป่วย ผู้สัมผัส และญาติผู้ป่วยเรื่องสุขวิทยาส่วนบุคคล การสุขาภิบาลอาหาร และการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม

จังหวัดภูเก็ต ผู้ป่วยเด็กชาย ไทย อายุ 7 เดือน อยู่หมู่ 5 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมืองภูเก็ต เริ่มป่วยวันที่ 6 มกราคม 2555 เวลาประมาณ 19.00 น. ด้วยอาการมีไข้ อาเจียน ต่อมา ถ่ายเป็นน้ำมากกว่า 10 ครั้ง อ่อนเพลีย และซึม มารดาพาไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลวชิระภูเก็ตในวันที่ 7 มกราคม 2555 แพทย์วินิจฉัย Acute gastroenteritis และรับไว้รักษาที่แผนกผู้ป่วยใน เพราะเชื้อจากตัวอย่าง Rectal Swab พบเชื้อ *Vibrio cholerae* El Tor Ogawa หลังได้รับการรักษา อาการดีขึ้น ทีม SRRT ในพื้นที่สอบสวนและควบคุมโรคแล้ว พบว่าบ้านที่ผู้ป่วยอาศัยอยู่เป็นบ้านเช่าชั้นเดียว สภาพบ้านพัก ห้องน้ำ ห้องส้วมไม่สะอาดและไม่เป็นระเบียบ มีอาหารค้างมื้อหลายวันเก็บอยู่ในตู้กับข้าว มีบ่อน้ำตื้นที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ใช้และตักน้ำจากบ่อน้ำนี้โดยไม่ได้ปรับปรุงคุณภาพน้ำ ปกติผู้ป่วยดื่มนมมารดาเป็นหลัก หากมีไข้ต้องดื่มนมจากขวด มารดาจะใช้น้ำบอตัมสุกขงนม จากการสอบสวนไม่สามารถระบุชนิดของอาหารและแหล่งโรคได้อย่างชัดเจน ไม่พบผู้ป่วยรายอื่นในครอบครัวหรือในชุมชน เก็บตัวอย่างอาหารและน้ำจากบ้านผู้ป่วย และร้านขายอาหารที่ผู้ป่วยรับประทานในวันที่ 6 มกราคม 2555 รวม 30 ตัวอย่าง และตัวอย่างอุจจาระของผู้สัมผัสผู้ป่วย/ผู้สัมผัสอาหารรวม 15 ตัวอย่าง ส่งเพาะเชื้อ *Vibrio cholerae* O1 และ O139 ที่ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ภูเก็ต ให้ผลลบทุกตัวอย่าง พร้อมนี้ได้ให้สุขศึกษาแก่ผู้ป่วย ผู้สัมผัส ญาติผู้ป่วยและผู้ประกอบอาหารเรื่องสุขวิทยาส่วนบุคคล การสุขาภิบาลอาหาร และการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม ช่วยทำลายเชื้อโรคในห้องน้ำ/ส้วมที่บ้านผู้ป่วย รวมทั้งประสานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขทุกแห่งในจังหวัดภูเก็ตให้เฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด หากพบผู้ป่วยที่มีอาการอุจจาระร่วงอย่างแรงหรือสงสัยอหิวาตกโรค ให้เก็บตัวอย่างอุจจาระส่งตรวจเพาะเชื้ออหิวาตกโรคทุกราย

2. อาหารเป็นพิษจากการดื่มนมพาสเจอร์ไรส์ที่โรงเรียนแห่งหนึ่ง จังหวัดนนทบุรี พบผู้ป่วยด้วยอาการคลื่นไส้ บางรายมีอาการ

ปวดท้อง ถ่ายเหลว หรืออาเจียนร่วมด้วย ระหว่างเวลา 9.10-15.21 น. ของวันที่ 19 มกราคม 2555 รวม 83 ราย อัตราป่วยร้อยละ 11.17 อายุระหว่าง 3-13 ปี ไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลวัดสุนทรธรรมิการาม 62 ราย โรงพยาบาลบางใหญ่ 21 ราย เป็นผู้ป่วยนอกทุกราย ไม่ได้เก็บตัวอย่างจากผู้ป่วยส่งตรวจหาเชื้อก่อโรคทางห้องปฏิบัติการ หลังได้รับการรักษา อาการดีขึ้น

วันที่ 20 มกราคม 2555 ทีม SRRT จังหวัดนนทบุรีและสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาออกสอบสวนและควบคุมโรคในพื้นที่ เบื้องต้นพบว่าในเช้าวันที่ 19 มกราคม 2555 เครื่องทำความเย็นของรถส่งนมโรงเรียนไม่ทำงาน ผู้รับเหมาจึงนำนมถุงใส่ตู้แช่พร้อมน้ำแข็งบรรจุทุกจากแหล่งกระจายนมที่ตั้งอยู่ในเขตตอนเมืองกรุงเทพมหานคร ไปส่งตามโรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัดนนทบุรี รวม 7 โรงเรียน โดยนมที่ทางโรงเรียนวัดสุนทรธรรมิการามได้รับเป็นนมถุงพลาสติกใส รสช็อคโกแลต (หมดอายุวันที่ 26 มกราคม 2555 และวันที่ 30 มกราคม 2555) เวลาประมาณ 8.00 น.ของวันเดียวกันทางโรงเรียนได้แจกนมดังกล่าวให้แก่เด็กนักเรียนชั้นอนุบาล 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 รวม 743 คน คนละ 1 ถุง นักเรียนบางคนดื่มนมไปประมาณครึ่งถุงแล้ว จึงรู้สึกว่ามีรสเปรี้ยว คาดว่านมบางส่วนที่นักเรียนดื่มจะบูดเสีย เนื่องจากอุณหภูมิของนมระหว่างการขนส่งไม่ได้ตามมาตรฐานกำหนด เก็บตัวอย่างนมที่เหลือจากโรงเรียนจำนวน 12 ถุง และนมที่แหล่งกระจายนมอีก 80 ถุงส่งตรวจหาเชื้อก่อโรคที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ อยู่ระหว่างรอผล ไม่พบนักเรียนโรงเรียนอื่นทั้ง 6 แห่งที่รับและดื่มนมจากผู้รับเหมารายเดียวกันนี้ในวันที่ 19 มกราคม 2555 ป่วยหรือมีอาการผิดปกติ

3. ไข้กาฬหลังแอ่น 1 ราย ที่จังหวัดตาก ผู้ป่วยชาย สัญชาติพม่า อายุ 19 ปี อยู่ที่หมู่บ้านเกือเซอ ประเทศพม่า ห่างจากหมู่บ้านตำบลโมโกร อำเภ่อู้มผางประมาณ 15 กิโลเมตร เริ่มป่วยวันที่ 4 มกราคม 2555 ด้วยอาการมีไข้ ปวดศีรษะ และอาเจียน ต่อมามีอาการคอแข็ง กระสับกระส่าย และปวดศีรษะมากขึ้น ไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลอู้มผางวันที่ 10 มกราคม 2555 แพทย์รับไว้รักษาในโรงพยาบาล เพราะเชื้อจากตัวอย่างน้ำไขสันหลังพบเชื้อ *Neisseria meningitidis* หลังได้รับการรักษา อาการดีขึ้น

ทีม SRRT อำเภ่อู้มผางสอบสวนและควบคุมโรคในพื้นที่แล้ว ไม่สามารถระบุแหล่งโรคได้อย่างชัดเจน ในช่วง 10 วันก่อนป่วยผู้ป่วยและสมาชิกในครอบครัวไม่ได้เดินทางออกนอกหมู่บ้าน แต่ได้ไปช่วยงานก่อสร้างเจดีย์ในหมู่บ้าน ไม่พบผู้ป่วยรายใหม่ในชุมชน พร้อมทั้งให้ยา Ciprofloxacin แก่ผู้สัมผัสร่วมบ้าน 6 คน ผู้สัมผัสในโรงพยาบาล 10 คน และชาวบ้านที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกันกับผู้ป่วยอีก 97 คน

สถานการณ์ต่างประเทศ

1. สถานการณ์โรคไข้หวัดนกในคน ระหว่างวันที่ 1-24 มกราคม 2555 องค์การอนามัยโลกรายงานผู้ป่วยยืนยันโรคไข้หวัดนก รายใหม่ของปี พ.ศ. 2555 รวม 5 ราย ตาย 4 ราย อัตราป่วยตายร้อยละ 80 เป็นชาย 4 ราย หญิง 1 ราย อายุระหว่าง 2-39 ปี เฉลี่ย 19 ปี มีประวัติสัมผัสสัตว์ปีกป่วยหรือสัตว์ปีกป่วยตาย 4 ราย อีก 1 ราย อยู่ระหว่างการสอบสวนโรค กระจายใน 5 ประเทศ ดังนี้

1) ประเทศอียิปต์ เป็นชายอายุ 31 ปี จากเมือง Fayium governorate เริ่มป่วยวันที่ 1 มกราคม 2555 มีประวัติสัมผัสสัตว์ปีกที่เลี้ยงไว้ หลังได้รับการรักษา อาการดีขึ้น

2) ประเทศกัมพูชา เป็นเด็กชาย อายุ 2 ปี จากเมือง Banteay Meanchey เริ่มป่วยวันที่ 3 มกราคม 2555 มีประวัติสัมผัสสัตว์ปีกป่วยตาย ตายวันที่ 18 มกราคม 2555

3) ประเทศจีน เป็นชาย อายุ 39 ปี จากเมือง Guiyan จังหวัด Guizhou เริ่มป่วยวันที่ 6 มกราคม 2555 ตายวันที่ 22 มกราคม 2555 อยู่ระหว่างการสอบสวนโรคและปัจจัยเสี่ยง

4) ประเทศอินโดนีเซีย เป็นเด็กหญิง อายุ 5 ปี จากเมืองจาการ์ตา เริ่มป่วยวันที่ 7 มกราคม 2555 มีประวัติสัมผัสนกพิราบและผู้ป่วยยืนยันโรคไข้หวัดนกรายที่ 183 ของประเทศ (ชาย อายุ 23 ปี เริ่มป่วยวันที่ 31 ธันวาคม 2555 ตายวันที่ 7 มกราคม 2555) ตายวันที่ 16 มกราคม 2555

5) ประเทศเวียดนาม เป็นชาย อายุ 18 ปี จากเมือง Kien Giang เริ่มป่วยวันที่ 10 มกราคม 2555 มีประวัติเปิดที่เลี้ยงไว้ ตายวันที่ 16 มกราคม 2555

ระหว่างปี พ.ศ.2546-2555 องค์การอนามัยโลกได้รับรายงานผู้ป่วยยืนยันโรคไข้หวัดนก รวม 583 ราย ตาย 344 ราย อัตราป่วยตายร้อยละ 59 กระจายใน 15 ประเทศ ดังนี้ อินโดนีเซีย (ป่วย 184 ราย ตาย 152 ราย อัตราป่วยตายร้อยละ 82.61) อียิปต์ (ป่วย 159 ราย ตาย 55 ราย อัตราป่วยตายร้อยละ 34.59) เวียดนาม (ป่วย 120 ราย ตาย 60 ราย อัตราป่วยตายร้อยละ 50.00) จีน (ป่วย 42 ราย ตาย 28 ราย อัตราป่วยตายร้อยละ 66.67) ไทย (ป่วย 25 ราย ตาย 17 ราย อัตราป่วยตายร้อยละ 68) กัมพูชา (ป่วย 19 ราย ตาย 17 ราย อัตราป่วยตายร้อยละ 89.47) ตุรกี (ป่วย 12 ราย ตาย 4 ราย อัตราป่วยตายร้อยละ 33.33) อาเซอร์ไบจัน (ป่วย 8 ราย ตาย 5 ราย อัตราป่วยตายร้อยละ 62.5) อิรัก (ป่วย 3 ราย ตาย 2 ราย อัตราป่วยตายร้อยละ 66.67) ปากีสถาน (ป่วย 3 ราย ตาย 1 ราย อัตราป่วยตายร้อยละ 33.33) บังคลาเทศ (ป่วย 3) ลาว (ป่วย 2 ราย ตาย 2 ราย อัตราป่วยตายร้อยละ 100) ไนจีเรีย (ป่วย 1 ราย ตาย 1 ราย อัตราป่วยตายร้อยละ 100) พม่าและจิบูตี (ป่วย 1 ราย)